

КОНЦЕПТИ ЕПІСТЕМОЛОГІЧНОГО БАЗИСУ ОЦІНЮВАННЯ В ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕКОЛОГІЇ

Погорелов Ю. С., Полтавський національний університет імені Юрія Кондратюка, Вахлакова В. В., Донбаський державний технічний університет, м. Лисичанськ

Проста, на перший погляд, категорія оцінювання насправді тісно пов'язана з філософськими проблемами пізнання, його істинності, дійсності та свідомості. На примітивному рівні такий зв'язок побачити практично неможливо, оскільки більшість оцінок формується в оцінюванні емпірично, на основі досвіду, методів спостереження та розрахунків, наївної інтерпретації та неусвідомленого порівняння з деяким еталоном. Але історія науки свідчить, що така наївна інтерпретація далеко не завжди дозволяє отримувати достовірні судження.

В епістемологічну основу оцінювання мають бути покладені принципові положення окремих напрямів епістемології, кожне з яких має серйозне обґрунтування у різних напрямках епістемології. У практиці оцінювання вони часто приймаються аксіоматично та неявно. Відмова від якогось з них нівелює істинність результатів оцінювання, обмежує їхню практичну цінність. А всі вони разом формують епістемологічну основу (епістемологічний базис) оцінювання, який слугує фундаментальними засадами отримання достовірних оцінок та їхньої коректної інтерпретації з метою отримання повних та несуперечливих суджень.

З використанням відібраних концепцій та течій в епістемології сформульовано концепти епістемологічного базису оцінювання, які надано у табл. 1.

Таблиця 1- Концепти епістемологічного базису оцінювання

Напрямок епістемології	Концепт	Зміст концепту
Гносеологічний оптимізм	Оцінювання об'єктів як спосіб їхнього пізнання	Оцінювання об'єктів є способом їхнього пізнання, що здійснюється суб'єктом оцінювання з метою формування судження про об'єкти, яке слугує підставою подальших рішень або дій стосовно цих об'єктів
Пробабілізм	Ймовірнісний характер оцінок	Отримувані оцінки об'єкта є принципово ймовірнісними, зокрема через їхню інтерпретацію суб'єкта оцінювання
Фальсифікаціонізм	Можливість помилковості оцінок	Визнання деякої помилковості оцінок, що дозволяє не вважати отримані оцінки та їхню інтерпретацію як остаточно достовірні
Дефляціонізм	Представлення результатів оцінювання їхньою інтерпретацією	Результати оцінювання представлено не стільки оцінками, скільки результатами їхньої інтерпретації та тлумачення (у тому числі і суб'єктом оцінювання)

Фаллібілізм	Постійний характер оцінювання	Оцінки з певною мірою достовірності відображають стан оцінюваного об'єкта лише деякий час, після якого необхідний повтор повторення
Джастифікаціонізм	Забезпечення достовірності оцінок при дотриманні низки умов	Достовірність оцінок забезпечується обґрунтуванням вибору об'єкта оцінювання, використанням достовірної інформації, адекватних особливостям оцінюваного об'єкта методів та способів оцінювання та інтерпретації оцінок
Конвенціоналізм	Створення аксіоматичного базису оцінювання	Створення аксіоматичного базису оцінювання, який одночасно спрощує оцінювання і надає йому деякого умовного характеру

Концепт вважається категорією розумовою, неспостережною, що надає великий простір для її тлумачення [5, с. 9], одиницею опису [4, с. 29], що об'єднує інформацію про всі ознаки [1], має семантичне поле та змістову структуру [6]. З використанням основних положень концептології [2,3] концепт епістемологічного базису оцінювання визначено як розумове утворення, яке у сукупності виражає зміст положень концепцій та течій в епістемології, створює нерозчленоване уявлення про ці положення, актуалізує відображену в них онтологічну складову і у процесі думки заміщає їх. Концептам епістемологічного базису властиві множинність, перетинання, збіг та взаємопов'язаність.

З позицій гносеологічного оптимізму оцінювання є об'єктно-суб'єктивним процесом, тобто оцінювання відбувається лише при наявності і об'єкта, і суб'єкта оцінювання, який за умови відповідності методів оцінювання особливостям об'єкта та призначенню очікуваних оцінок може отримати достатньо достовірне судження про об'єкт оцінювання. Окремий розгляд об'єкта і суб'єкта оцінювання позбавлений сенсу.

З позицій пробабілізму отримувані оцінки будь-якого об'єкта є ймовірнісними. Ймовірність оцінок можна розглядати двояко: як опис об'єкта з певною мірою достовірності і як можливість наявності кількох оцінок одного й того ж об'єкта. Ймовірнісний характер оцінок зумовлений визнанням принципової недостатності знань про оцінюваний об'єкт і варіативністю інтерпретації його оцінок, оскільки оцінювання є об'єктно-суб'єктивним процесом, в якому провідна роль належить суб'єкту оцінювання.

Методологія фальсифікаціонізму в оцінюванні продовжує ідеї методологічного конвенціоналізму, яка базується на прийнятті за угодою просторово-часових "базових тверджень", до яких належать терміни, дефініції, постулати, правила, принципи та припущення, що у сукупності формують аксіоматичний базис оцінювання. Такий базис, з одного боку, спрощує оцінювання, створює умови для його універсалізації, але, з іншого, привносить в оцінювання елемент умовності. З позицій фальсифікаціонізму оцінкам будь-якого об'єкта принципово притаманна певна помилковість, оскільки у побудові

оцінної системи дещо приймалося аргіогі як окремий елемент "правил гри". Але одночасно оцінки будь-якого об'єкта, способи їхнього отримання та інтерпретації сприяють зростанню знань у галузі оцінювання.

З позиції дефляціонізму в оцінюванні значення мають не лише і не стільки самі оцінки об'єкта, як їхня ідентифікація та наступне тлумачення, які, по суті, є відображенням отриманих оцінок у свідомості осіб, які ухвалюють рішення щодо дій з отриманими оцінками.

З позицій фаллібілізму оцінки як результат оцінювання не є остаточними, вони можуть бути уточнені, доповнені з появою нових підходів до оцінювання, нових (або уточнених) даних, нових знань щодо об'єкта тощо. Саме з цих позицій оцінки мають "термін придатності", що визначає необхідність постійного повторення оцінювання з метою не лише отримання нових, а й поліпшених, досконаліших оцінок.

З позицій джастифікаціонізму оцінки будь-якого об'єкта можна визнати достовірними певною мірою лише тоді, якщо вони "виправдані" шляхом обґрунтування вибору об'єкта оцінювання, використання достовірної інформації, адекватних особливостям оцінюваного об'єкта методів оцінювання та інтерпретації оцінок.

Оцінювання за умови прагнення до праксеологічної цінності його результатів може бути здійснене лише при визнанні доцільності використання зазначених напрямів епістемології, що становлять фундаментальний теоретичний у епістемологічному розумінні базис оцінювання як міждисциплінарної загальнонаукової категорії.

З урахуванням сформульованих концептів епістемологічного базису оцінювання зміст категорії "оцінювання" слід розглядати в такий спосіб: оцінювання – це постійно здійснюваний з використанням створеного аксіоматичного базису оцінювання процес відображення та пізнання суб'єктом оцінювання об'єктів дійсності, результатом якого є судження про об'єкт оцінювання, формою котрого є ймовірнісні оцінки об'єкта, які не є остаточними, можуть бути уточнені або спростовані за результатами додаткових розрахунків і інтерпретовані на основі існуючих домовленостей.

Список використаної літератури

1. Ефремов В. А. Теория концепта и концептуальное пространство / В. А. Ефремов // Известия Российского государственного педагогического университета им. А. И. Герцена. - 2009. - №104. - С.96-106.
2. Зайченко О. В. Поняття "концепт", його загальна характеристика [Електронний ресурс] / О. В. Зайченко // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія Філологічна. - 2012. - Вип. 24. - С. 78-81. - Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Nznuoa/fil/2012_24/25.pdf
3. Ляпин С. Х. Концептология: к становлению подхода / С. Х. Ляпин // Концепты. Научные труды Центроконцепта. Вып. 1. - Архангельск, 1997. - С. 11-35.
4. Пименова М. В. Концептуальные исследования. Введение : [учеб. пособ.] / М. В. Пименова, О. Н. Кондратьева. - М.: ФЛИНТА : Наука, 2011. - 176 с.
5. Попова З. Д. Очерки по когнитивной лингвистике / З. Д. Попова, И. А. Стернин. - Воронеж: Истоки, 2001. - 189 с.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Пригунов П. Я., канд. псих. наук, професор, Директор Департаменту з питань безпеки, оборони, діяльності органів юстиції та запобігання корупції Секретаріату Кабінету Міністрів України, Вінник І. Ю., здобувач, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Завдання з реформування України вимагають від українського народу та керівництва країни рішучих дій по визначенню національних інтересів держави, шляхів їх досягнення та забезпеченню національної безпеки, як головної умови існування та розвитку України.

Сучасний стан у якому опинилася наша держава свідчить про те, що переосмислення підходів до розуміння національної безпеки є нагальною потребою українського суспільства і часу чекати поки буде розроблено досконале наукове обґрунтування немає [1].

Вітчизняна наукова думка сьогодні не в змозі забезпечити потреби суб'єктів законотворчої діяльності, щодо інноваційних підходів до розуміння національної безпеки та шляхів її забезпечення [2].

Аналіз діючої Конституції України [3] свідчить про, що питання національної безпеки та її забезпечення потребують негайного вдосконалення та уточнення. Так відповідно п. 17 ст.92 Конституції України визначено, що виключно законами України визначаються... основи національної безпеки. Згідно п.1. Ст.106. визначає, що Президент України забезпечує... національну безпеку. Статтею 107 визначено, що Рада національної безпеки та оборони України є координаційним органом з питань національної безпеки і оборони при Президентові України. Відповідно п. 7 ст. 116. Кабінет Міністрів України здійснює заходи щодо забезпечення .. національної безпеки. У статті 16 визначено, що обов'язком держави є забезпечення екологічної безпеки, а у ст. 17 вказано, що забезпечення економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу, забезпечення державної безпеки (анахронізм, ця функція була притаманна КДБ СРСР, повинно бути безпека держави) і захист державного кордону України покладається на відповідні військові формування та правоохоронні органи держави.

Разом з тим, в Конституції України відсутнє визначення національної безпеки, не закріплено, хто відповідає перед народом України за національну безпеку держави, як вона формується та забезпечується. Не зрозуміло з Конституції України, що таке основи національної безпеки і яким чином на